7/529 -3-

SÜRELİDİR

217

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.00 7/1188

KONU :

ANKARA
21/10/1999

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : TBMM Başkanlığının 07.10.1999 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-2048 sayılı yazısı.

Balıkesir Milletvekili Sn.İlyas YILMAZYILDIZ'ın, Bakanlığıma tevcih ettiği, 7/529-1811 esas no'lu yazılı soru önergesi cevabı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof.Dr.Şükrü S.GÜREL
Devlet Bakanı

Ek: Soru önergesi cevabı

DAĞITIM :
Gereği :
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

7/529 -4-

218

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ İLYAS YILMAZYILDIZ'IN
7/529-1811 ESAS NOLU SORU ÖNERGESİ

Dünyanın en zengin Bor Maden kaynağına sahip olan ülkemizin, bu kaynakların yerinde yönetimle daha güçlü ve verimli bir kuruluş tarafından işletilmesi amacıyla Bandırma'da Eti Bor A.Ş. Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Ancak, 56. Hükümet döneminde gerçekleşen kuruluş işlemlerinin 2840 sayılı Kanunun 2. Maddesi ile Türk Ticaret Kanunu'nun 277. Maddesine, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu ve Danıştay tarafından verilen görüşlerle aykırılık teşkil ettiği gerekçesiyle bu kuruluşun geleceği konusunda bazı spekülatif haberlerin yayılmasına yol açmıştır. Ayrıca, kâr eden ve uluslar arası ihracata yönelik hizmetler veren Eti Bor A.Ş.'nin kapatılması, ülke menfaatleri açısından son derece yanlış bir karar olacak olup, böylesi bir uygulama ise sermaye gruplarının iştahını kabartacaktır.

Bu nedenle, şu hususların Sayın Bakan tarafından en kısa zamanda açıklığa kavuşturulması ülke menfaatleri açısından yararlı olacaktır.

SORULAR :

1- Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu arasında 51. sırada yer alan Eti Bor A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün Ankara'ya taşınacağı veya kapatılacağı doğru mudur ?

2- Bor Madenleri bakımından Ülkemiz son derece zengindir ve Dünya rezervinin yaklaşık % 70 kadarına tekabül eden 2 milyar tonla birinci sırada bulunmaktadır. Ülkemizdeki bor madenlerinin üretim merkezlerine yakınlığı, önemli sanayi kuruluşlarının yer aldığı Balıkesir, Bursa, İzmir ve İstanbul gibi sanayi hinterlandı içerisinde yer alan Bandırma'da verilen liman hizmetleri, boraks, asit ve bor madenlerinin ihracına önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Bandırma Boraks ve Asit Fabrikaları, Bigadiç, Kütahya Emet, Bursa Kemalpaşa Kestelek ile Eskişehir Kırka Bor İşletmelerini bünyesinde barındıran Bandırma Eti Bor A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün kapatılması ülke menfaatlerine ne derece olumlu katkı sağlayacaktır ?

3- 1 Nisan-31 aralık tarihleri arasında 171 milyon dolarlık ihracatı gerçekleştiren ve 1998 yılında 37,1 trilyon liralık kara geçen Eti Bor A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün kapatılmak istenmesinin altındaki gerçekler, ülke ekonomisine önemli hizmetler veren böylesi güçlü bir kuruluşu yıpratarak zayıf göstermek amacıyla özelleştirme pastasından pay kapmak isteyen sermaye gruplarının bir oyunu olabilir mi ?

4- Birbirlerine çok yakın mesafelerde bulunan bor madenlerinin yerinde yönetimi amacıyla Bandırma'da kurulan Genel Müdürlüğün, Ankara'ya taşınmak istenmesi hukuki prosedürü yerine getirebilecek mi ?

5- 2840 sayılı Bor Tuzlarının işletilmesini düzenleyen kanunun 2. Maddesi gereği "Bor Tuzlarının aranması ve işletilmesi devlet eliyle yapılır" hükmü, Türk Ticaret Kanunu'nun 277. Maddesine uyum sağlamak amcıyla "bor madenleri

919

öncelikle sermayenin tamamı devlete ait bir kuruluş tarafından işletilmelidir." hükmünü içeren yeni bir yasal düzenleme düşünülüyor mu ?

CEVABI :

Bakanlar Kurulu'nun 26.01.1998 tarih ve 98/10552 sayılı kararı ile; İktisadi Devlet Teşekkülü olan Etibank Genel Müdürlüğü'nün Bankacılık kısmının özelleştirilmesi nedeniyle ticaret ünvanı değiştirilerek Eti Holding Anonim Şirketi ünvanı ile İktisadi Devlet Teşekkülü şeklinde teşkilatlandırılmasına ve bu teşekküle bağlı 7 adet bağlı ortaklık kurulmasına karar verilmiştir

Kurulan 7 adet bağlı ortaklıktan birisi olan Eti Bor A.Ş. ; Bigadiç Madenleri İşletmeleri Müessesesi, Emet Kolomanit İşletmesi Müessesesi, Bandırma Boraks ve Asit Fabrikaları İşletmesi Müessesesi, Kırka Boraks İşletmesi Müessesesi ve Kestelek Bor Madenleri İşletmesi devredilmek suretiyle YPK Kurulu kararı alınmak ve Ticaret Siciline kayıt ve ilan ettirilmek suretiyle kurulmuştur.

Ancak, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu tarafından düzenlenen Eti Holding Anonim Şirketi'nin 1997 yılı faaliyetlerine ilişkin Denetleme Raporunun 2 no'lu temenni maddesinde;

Teşekkülün Bakanlar Kurulu'nun 26.01.1998 tarih ve 98/10552 sayılı kararı ile statüsünün değiştirilerek Eti Holding A.Ş. ünvanı ile 7 adet bağlı ortaklığı bulunan bir İktisadi Devlet Teşekkülü şeklinde yeniden yapılandırılmasının, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3. maddesinin 3. bendinde yer alan **"Teşebbüslerden İktisadi Devlet Teşekkülü olanlar, Bankacılık alanında sermayelerinin en az % 91'inin Devlete ait olması şartıyla Anonim Şirket şeklinde kurulabilir . Bu durumda Türk Ticaret Kanunu'nun 277. Maddesinde sözü edilen 5 kurucunun bulunması şartı aranmaz. Genel Kurulu ve Denetçileri bulunmaz."** Hükmüne aykırılık oluşturulması hususu ile,

Bor cevherlerini aramak, işletmek, zenginleştirmek ve bunlardan kimyasal işlemlerle Bor bileşiklerini üretmek üzere adı geçen teşebbüse bağlı olarak kurulan Eti Bor Anonim Şirketi'nin sermayesindeki özel sahıs hisseleri nedeniyle, Bor Tuzu Sahalarının hukuku teşekküle ait olmakla birlikte bu şirketçe işletilmesi hususunun **2840 sayılı Bor Tuzları, Uranyum ve Toryum madenleri ile Nükleer Enerji Hammade İşletmesini, Linyit ve Demir sahalarının bazılarının idaresini düzenleyen kanuna ve bu kanunun göndermede bulunduğu 2172 sayılı kanuna** uygunluğunun belirlenebilmesi amacıyla,

"İlgili Bakanlıkça Başbakanlık aracılığı ile Danıştay'dan istişari görüş istenmesi konusunda girişimlerde bulunulması" temenni edilmiştir.

Enerj ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca Danıştay'dan istişari görüş alınmak üzere konu Başbakanlığa intikal etirilmiş ve Başbakanlıkça Danıştay'a başvurularak görüş istenmiştir.

Danıştay Birinci Dairesince yapılan inceleme sonucunda verilen E1999/66, K 1999/93 sayılı ve 26.05.1999 günlü kararda özetle;

920

"233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinde Kamu İktisadi teşebbüsü deyiminin İktisadi Devlet Teşekkülleri ile Kamu İktisadi Kuruluşlarını ifade ettiği, bunlardan İktisadi Devlet Teşekküllerinin yada kısaca "Teşekkül"ün sermayesinin tamamı devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan teşebbüs olduğu belirtilmektedir. Bu maddeye göre İktisadi Devlet Teşekkülleri ile Kamu İktisadi Kuruluşlarının anonim şirket şeklinde kurulmaları söz konusu değildir.

Buna karşılık aynı madde de, bağlı ortaklık ve iştiraklerin, anonim şirket halinde kurulmaları öngörülmüştür.

Diğer yandan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunun anonim şirketler başlıklı dördüncü faslında yer alan 466. maddesinin dördüncü fıkrasında "gayesi esas itibariyle başka işletmelere iştirakten ibaret olan holding şirketler" şeklinde tanımlanan ve bu tanıma göre bir finans ve yönetim üst kuruluşu olan "holding şirketlerinin" anonim şirket statüsü dışında kurulmaları mümkün değildir.

233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin genel gerekçesinde ise 2929 sayılı Kanunun Kamu İktisadi Teşebbüslerinin bir finans ve yönetim üst kuruluşu (holding) anlayışını benimsediği, bu nedenle bu kuruluşlarda karar almanın zorlaştığı ve yeni personel kadrolarını gerektiren bir durumun ortaya çıktığı, bu nedenle kuruluşlarını henüz tamamlamamış olan üst kurumların (holding) kaldırılmasının uygun bulunduğu açıkça vurgulanmıştır. Bu duruma göre sermayesinin tamamı Devlete ait olan bir İktisadi Devlet teşekkülünün anonim şirket halinde kurulması olanağı bulunmadığından, bunların holding şeklinde örgütlenmelerinden de söz edilemeyeceği açıktır.

2840 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde bor tuzları, uranyum ve toryum madenlerinin devletçe işletileceği hükmü yer aldığına göre bu madenlerin sermayesinde özel kişilerin de pay sahibi olduğu bir anonim şirket eliyle işletilmesinden söz edilmemek gerekir. Bu durumda anonim şirket şeklinde kurulan bağlı ortaklıkta çok küçük oranda dahi olsa özel kişi hisselerinin bulunması 2840 sayılı kanuna uygun düşmemektedir" denilmiştir.

Danıştay Birinci Dairesinin E 1999/66, K 1999/93 sayılı ve 26.05.1999 günlü kararının gereği olarak;

1- Teşekkülün Eti Holding Anonim Şirketi olan ticari ünvanının değiştirilerek Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne dönüştürülmesi,

2- Teşekkülün bağlı ortaklığı statüsünde olan Eti Bor A.Ş.'nin bağlı ortaklık statüsünün kaldırılması ve bünyesindeki 5 adet Bor İşletme Müdürlüğü'nün 4 adedinin Müessese, 1 adedinin İşletme Müdürlüğü şeklinde teşkilatlandırılması,

3- Eti Bor Anonim Şirketi'nin bağlı ortaklık statüsünün kaldırılması ile Bor ürünlerinin satışı Teşekkül tarafından yapılacağından, Teşekkül genel ihracatının % 80'inin Bor ürünleri olması nedeniyle Eti Pazarlama ve Dış Ticaret Anonim Şirketi'nin de kuruluş gayesini yitireceğinden bağlı ortaklık statüsünün kaldırılması,

4- Eti Bor A.Ş.'nin ve Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş.'nin bağlı ortaklık statülerinin kaldırılması halinde bilançolarının çıkarılarak Vergi Dairesine beyanname verilme zorunluluğundan dolayı Teşekkül aleyhine vergi kaybı oluşmaması için bağlı ortaklık statülerinin 31.12.1999 tarihi itibariyle kaldırılması,

Konularında 29.07.1999 tarih ve 55/2 sayılı yönetim Kurulu Kararı alınmıştır.

Yönetim Kurulu Kararı ile ilgili olarak Teşekkül tarafından T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın görüşüne başvurulmuştur. T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın 16.08.1999 tarih ve 59313 sayılı görüşü özetle;

" Teşekkülünüz ünvanının talebiniz doğrultusunda Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmesi ve Bağlı Ortaklık Statüsünde olan Eti Bor Anonim Şirketinin bağlı ortaklık statüsünün kaldırılması Müsteşarlığımızca uygun mütalaa edilmektedir.

Diğer taraftan Eti Bor Anonim Şirketi'nin bağlı ortaklık statüsünün kaldırılması ile Eti Pazarlama ve Dış Ticaret Anonim Şirketi kuruluş gayesini yitirecektir. Bu nedenle, anılan kuruluşun bağlı ortaklık statüsünün kaldırılmasının da yerinde bir uygulama olacağı düşünülmektedir." Denilmiştir.

Netice olarak;

Danıştay Birinci Dairesinin E 1999/66, K 1999/93 sayılı ve 26.05.1999 günlü kararının gereği olarak;

- Eti Holding Anonim Şirketi'nin ticaret ünvanının Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü olarak değiştirmesi,

- Eti Bor Anonim Şirketi'nin ve Eti Pazarlama ve Dış Ticaret Anonim Şirketin'nin bağlı ortaklık statülerinin kaldırılması,

hususlarının yanısıra;

- Ticari ünvanı değişen Eti Holding Anonim Şirketi'ndeki görevli personel kadro iptaline ve ihdasına gerek duyulmaksızın bulunduğu derece, kademe ve ünvanları ile Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne atanmış sayılır.

- Bağlı Ortaklık statüsü kaldırılan Eti Bor Anonim Şirketi'nde ve Eti Pazarlama ve Dış Ticaret Anonim Şirketinde görevli personel hiç bir işleme gerek kalmaksızın her türlü özlük hakları ile yeni kurulacak Müessese, İşletme ve daire Başkanlıkları'na devredilir.

- Bu karar gereğince bağlantıları veya ünvanları değiştirilen Teşebbüs ve Bağlı Ortaklıkların ünvan değişikliği, Vergi Usül Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu ve diğer kanunlar yönünden eski Teşebbüs ve bağlı ortaklıkların devamı addolunur.

- Eti Holding Anonim Şirketi ve bağlı ortaklık statüsü kaldırılan Eti Pazarlama ve Dış Ticaret Anonim şirketi'nin taraf olduğu dava ve icra takipleri Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından, bağlı ortaklık statüsü kaldırılan Eti Bor

222

Anonim Şirketi'nin taraf olduğu dava ve icra takipleri yeni kurulacak Müesseselerin statülerinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ilgilerine göre yeni kurulan Müesseseler tarafından yürütülür.

- Bu kararda öngörülen Müesseselerin yönetim organları teşkil edilinceye kadar ilgili konularda mevcut yönetim organları yetkilerini kullanmaya devam eder.

- Bağlı ortaklık statülerinin kaldırılmasına karar verilen Eti Bor Anonim Şirketi'nin ve Eti Pazarlama ve Dış Ticaret Anonim Şirketi'nin aktif ve pasifleri ile kullanımdaki tüm menkul ve gayri menkuller, araç, gereç ve malzeme 31.12.1999 tarihli bilançosu üzerinden Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve ilgili Müesseselere devredilir.

- Eti Holding Anonim Şirketin'nin Ticaret ünvanının değişikliği Ticaret Sicilinde yayım tarihinde, bağlı ortaklıkların statülerinin kaldırılması kararı 31.12.1999 tarihinde yürürlüğe girer.

Hususlarının da Bakanlar Kurulu Kararında yer almasını teminen Bakanlar Kurulu'ndan karar istihsal edilmek üzere gerekli girişimler bakanlığımca yapılmış olup, bu konulardaki çalışmalar halen devam etmektedir.

Yukarıda açıklanan hususlar doğrultusunda sorularınızın kısaca cevapları aşağıdaki şekildedir;

CEVAP : 1- Eti Bor Anonim Şirketi'nin bağlı ortaklık statüsü kaldırılmak suretiyle bağlı işletmeleri eskiden olduğu gibi 4 adet Müessese 1 adet işletme şeklinde yeniden yapılandırılarak, Ana Teşekküle bağlanacak olup, üretim, pazarlama ve satış faaliyetleri aynen devam edecektir. İşletme, nakliye, stok,yükleme, pazarlama ve satış faaliyetlerinin durdurulması söz konusu değildir.

CEVAP : 2- Eti Bor Anonim Şirketi'nin bağlı ortaklık statüsünün kaldırılması suretiyle Müessese ve İşletme Müdürlükleri şeklinde yeniden yapılandırılması ve buna bağlı olarak Bor ürünlerinin pazarlanması teşekkül tarafından yapılacağından son yapılanmada pazarlama ve satış faaliyetlerini gerektiği şekilde yapamayan ve bu nedenle üretim faaliyetlerinin aksamasına, pazar politikalarının ve satış miktarlarının önceki yıllara oranla gerilemesine neden olan Teşekkülün diğer bağlı ortaklığı Eti Pazarlama ve Dış Ticaret Anonim Şirketi de önemini yitirecektir. Eti Bor Anonim Şirketi ile birlikte Eti Pazarlama ve Dış Ticaret Anonim Şirketi'nin Ana Teşekküle devri suretiyle müşterilerle temastaki iki başlılık ve pazar politikalarının oluşmasındaki darboğaz ortadan kaldırılarak eskiden olduğu gibi verimli bir çalışma sistemi ve istikrar ortamı yeniden sağlanacaktır.

CEVAP : 3- Ülkenin bor tuzu madenlerinin 2840 sayılı yasa hükümleri uyarınca devlet eliyle işletilmesinin gerektiği, danıştay'ın 1999/66 esas ve 1999/93 sayılı kararlarıyla, Eti Bor Anonim Şirketi'nin sermayesindeki özel kişi hisseleri nedeniyle bor tuzu sahalarını işletmesinin söz konusu yasa hükümlerine aykırılık teşkil ettiğine karar verilmiş olduğu dikkate alınarak, şirketin hukuki yapısının mevzuata uygun hale getirilmesini teminen, gereken Bakanlar Kurulu Kararı'nın istihsali için, Bakanlığımca ilgili merciler nezdinde girişimlerde bulunduğu malumlarınızdır. Şirketin hukuki yapısının 2840 sayılı yasaya uygun hale getirilmesi

aynı zamanda Eti Bor Anonim Şirketi bünyesindeki Bor İşletmeleri ve bor madenlerinin özelleştirilememesi konularını da kapsamaktadır. 2840 sayılı yasa gereği Bor'ların özelleştirilmesi söz konusu olmadığından soru önergesinde bahsedilen özelleştirme pastasından pay kapmak isteyen sermaye gruplarının oyunlarından da söz edilmemesi gerekmektedir.

923

CEVAP : 4- Danıştay Kararı gereği Eti Bor Anonim Şirketi'nin yapısı 2840 sayılı yasaya uygun hale getirileceğinden yukarıda anlatılan yazılı hususlar çerçevesinde şirketin Ankara'ya taşınması söz konusu değildir.

CEVAP : 5- 2840 sayılı yasa hükümleri saklı olduğundan, daha değişik bir yasal düzenleme düşünülmemektedir.

T.C
BAŞBAKANLIK YDK
1997 YILI Teşekkül/ DENETLEME
RAPORU
2 NO'LU TEMENNİ METNİ
(10 sayfa)

Temenni 2 - Teşekkülün Bakanlar Kurulu'nun 26.01.1998 tarih ve 98/10552 sayılı kararı ile statüsünün değiştirilerek Eti Holding A.Ş. şeklinde (7) adet bağlı ortaklık oluşturularak yeniden teşkilatlandırılması nedeniyle;

- Holding şeklinde teşkilatlanmanın 233 sayılı KHK'de öngörülmemesi ve Holding A.Ş. olarak yapılanmanın, anılan Kararnamenin 3. maddesine aykırılık oluşturması hususu ile,

- Bor cevherlerini aramak, işletmek, zenginleştirmek ve bunlardan kimyasal işlemlerle bor bileşiklerini üretmek üzere kurulan Eti Bor A.Ş.'nin sermayesindeki özel şahıs hisseleri dolayısı ile Bor tuzu sahalarının hukuku teşekküle ait olmakla birlikte bu şirketçe işletilmesi hususunun 2840 sayılı yasa ve bu yasanın göndermede bulunduğu 2172 sayılı yasa açısından uygunluğunun belirlenebilmesi amacıyla,

İlgili Bakanlıkça, Başbakanlık aracılığı ile Danıştay'dan iştişari görüş istenmesi konusunda girişimlerde bulunulması (Sayfa: 11).

Bakanlar Kurulu'nun 4 Şubat 1998 gün ve 23248 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 26.01.1998 gün ve 98/10552 sayılı kararı ile "Etibank Genel Müdürlüğü'nün Bankacılık kısmının tasfiyesi nedeniyle unvanının değiştirilerek Eti Holding A.Ş. adıyla ekli esaslar çerçevesinde iktisadi Devlet Teşekkülü şeklinde teşkilatlandırılması" karar altına alınmıştır.

Bu karar ile rapora ekli (Ek: 1/b) sayılı organizasyon şemasından görüleceği üzere müesseselerin statülerinin 30.04.1998 tarihi itibariyle kaldırılarak ve işletme müdürlükleri haline dönüştürülerek (7) adet bağlı ortaklık kurulmuştur.

Bu bağlı ortaklıklar;

- Bigadiç Madenleri İşletmeleri Müessesesi, Emet Kolemanit İşletmesi Müessesesi, Bandırma Boraks ve Asit Fabrikaları İşletmesi Müessesesi, Kırka Boraks İşletmesi Müessesesi ve Kestelek Bor Madenleri İşletmesinin Eti Bor Anonim Şirketine,

- Seydişehir Alüminyum İşletmesinin, Eti Alüminyum Anonim Şirketine,

- Şarkkromları + Ferrokrom İşletmesi Müessesesinin, Eti Krom Anonim Şirketine,

- Üçköprü Maden İşletmeleri ve Antalya Elektrometallurji İşletmesinin, Eti Elektrometallurji Anonim Şirketine,

- 100. Yıl Gümüş Madeni İşletmesi'nin, Eti Gümüş Anonim Şirketine,

- Küre Bakırlı Pirit İşletmesi'nin, Eti Bakır Anonim Şirketine,

- İstanbul Alım-Satım Müdürlüğü, İzmir Alım Satım Müdürlüğü, Bandırma Pazarlama Nakliye Stok Müdürlüğü, İskenderun İthalat İhracat Müdürlüğü ile Etimine S.A., Etiproducts OY'daki Etibank Genel Müdürlüğü hisselerinin, Eti Pazarlama ve Dış Ticaret Anonim Şirketine,

devri suretiyle kurulmuştur.

Yeniden yapılanmaya esas teşkil eden 15.01.1998 gün ve 4599/36 sayılı Yönetim kurulu kararı müzekkeresinde;

- Teşekkülün, bir yandan yurtiçi ve yurt dışında sağlamış olduğu itibar, işletilmesi ile görevlendirildiği maden potansiyeli ihracattaki tecrübesi, diğer yandan da ülkenin ihtiyacı olan ve ana hatları tespit edilerek potansiyeline uygun bir yapıya ulaşması için mevcut statüsünün değiştirilmesi gerektiği,

- Yönetim imkanlarının faydalı ve etkili bir kullanımına yönelik bir yapının oluşturmasını sağlanması ve böylece pazar şartlarındaki değişikliklere hızla uyulabilmesi,

- Ekonomik gereklere uygun olarak, karlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda milli ekonomi ile uyum içinde çalışarak sermaye birikimine yardımcı olmalarına ve daha fazla yatırım kaynağı yaratmalarına imkan sağlanması,

- Daha özerk bir tarzda ve serbest pazar ekonomisinin kurallarına uygun olarak ve rekabet içinde yönetilebilmeleri için daha fazla yetki ve sorumlulukla teçhiz edilebilmesi,

- Sektörde üretim istihdam ve ihracatın artırılarak küçük ve orta ölçekli işletmeler ve güç ve sermaye birikimi sağlanarak rekabet ortamı oluşturulabilmesi,

amacıyla Etibank Genel Müdürlüğü olan teşekkül unvanının Eti Holding A.Ş. olarak statü, sermaye ve diğer hususların daha sonra tanzim edilmesi kaydıyla değiştirilmesi önerilmiştir.

Yeniden yapılanmaya esas teşkil eden bu gerekçeler irdelendiğinde gerek 233 sayılı KHK'nın kapsam ve amaç başlıklı 1. maddesinde, gerekse bu KHK'nın geçici 5. maddesi uyarınca düzenlenerek Yüksek Planlama Kurulunca kabul edilen ve 09.11.1984 gün ve 18570 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Etibank Ana Statüsünde yukarıda sıralanan hususların teşebbüse görev olarak verildiği görülmektedir.

Dolayısı ile yukarıda sıralanan gerekçeler Anonim Şirket oluşumunu gerekli kılacak hususlar olarak görülememektedir.

Zira Etibank mevcut organizasyon yapısı ile de bu görevleri etkili biçimde yerine getiriyordu.

Ayrıca Etibank Ana Statüsünde; 233 sayılı KHK ve Ana Statü hükümleri saklı kalmak üzere Etibank'ın özel hukuk hükümlerine tabi olduğu hüküm altına alınmıştı.

Yeni yapılanmadan sonra Yüksek Planlama Kurulu'nun 16.03.1998 gün ve 98/T-12 sayılı kararı ile kabul olunan Eti Holding Anonim Şirketi Ana Statüsünün 3. maddesi 2. fıkrasında da "Teşekkül, KHK ve bu Ana Statü hükümleri saklı kalmak üzere özel hukuk hükümlerine" tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.

İki Ana Statünün bu maddeleri karşılaştırıldığında Etibank ve Eti Holding Anonim Şirketinin tabi olduğu mevzuatın aynı olduğu ve aynı yasal çerçeve içinde çalışmaları gerektiği anlaşılmaktadır.

Başka bir deyişle, Bankalar Kanununun "Bu kanun ve özel kanunlarına göre yetkili olanlar dışında hiç bir gerçek veya tüzel kişi aslen veya fer'an meslek edinerek mevduat kabul edemiyeceği ve bankacılık işlemleri yapamayacağı gibi ticaret unvanları ve her türlü belgeleri ile ilan ve reklamlarında banka kelimesini ya da mevduat kabul ettikleri veya bankacılık işlemleriyle uğraştıkları izlenimini yaratacak hiçbir kelime veya tabiri kullanamazlar" hükmünü amir 18. maddesine olan aykırılığın kaldırılması ile sorun çözüme kavuşmuş olacaktı.

Öte yandan Türk Ticaret Hukukunda holding ortaklık herhangi bir hükme bağlanmamıştır. Yanlızca Türk Ticaret Kanunu'nun Yedek Akçeler başlıklı 466. maddesinin hükme bağlanmamıştır. Yanlızca Türk Ticaret Kanunu'nun Yedek Akçeler başlıklı 466. maddesinin 4. fıkrasında holding şirket "gayesi esas itibariyle başka işletmelere iştirakten ibaret olan" şirket olarak tanımlanmıştır.

Ayrıca 233 sayılı KHK'nin Teşebbüslerin kurulması başlıklı 3. maddesi "Teşebbüslerden iktisadi devlet teşekkülü olanlar, bankacılık alanında, sermayelerinin en az % 91'in Devlete ait olması şartıyla Anonim Şirket şeklinde de kurulabilir. Bu durumda Türk Ticaret Kanunu'nun, 277. maddesinde sözü edilen 5 kurucunun bulunması şartı aranmaz, genel kurulu ve denetçileri bulunmaz" hükmünü amir bulunmaktadır.

Anılan kararnamenin bu hükmü karşısında bankacılık alanı hariç olmak üzere teşebbüslerin Anonim Şirket olarak

kurulması da mümkün bulunmamaktadır. Bu itibarla yeni yapılanma sonucu oluşturulan Eti Holding A.Ş.'nin oluşumu 233 sayılı KHK'nin 3. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Öte yandan 233 sayılı KHK gereğince yönetim kurullarında görevlendirilen genel müdür ve teşekkül genel müdür yardımcıları hariç yeni oluşum sonucu 52 yönetim ve denetim kurulu üyesine ücret ödenmek durumunda kalınacağı gibi ücretleri dışındaki yolluklar başta olmak üzere sair giderleri de kuruluşlarda önemli gider oluşumuna neden olacaktır.

Ayrıca yeni oluşum kadro tasarrufu sağlamadığı gibi kadro artışına da neden olmuştur. Zira yeni oluşum sonrası teşekkül ve bağlı ortaklıklarının kadrolarında değişiklik yapılmasına ilişkin 16.03.1998 gün ve 98/10793 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 4279 adet kadro ve pozisyon iptal edilmiş, 4.473 kadro ve pozisyon ise ihdas olunmuştur. Böylece yeni teşkilatlanma nedeniyle yönetim ve denetim kurulu üyeleri hariç 194 adet kadro ve pozisyon artışına neden olunmuştur.

Öte yandan Yüksek Planlama Kurulu'nun 16.03.1998 tarih ve 98/T-12 sayılı kararı ile kabul alınan Ana Statüde "Eti Holding A.Ş. tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesi ile sınırlı bir iktisadi devlet teşebbüsüdür.

"Teşekkülün sermayesi (55) trilyon olup tamamı devlete aittir." biçimde bir hüküm bulunmakla birlikte,

TTK'nun "Bir anonim şirketin kurulması için şirkette pay sahibi en az beş kurucunun bulunması şarttır." hükmü uyarınca yeni oluşturulan 7 adet bağlı ortaklığın sermayelerinin % 99,9999'u Eti Holding A.Ş.'ce taahhüt olunmuş geri kalan kısmı ise teşekkülde üst yönetim kadrolarında görev yapanlarca taahhüt olunmuştur. Ancak bu ilgililerden her türlü hak ve yükümlülüğün Holding'ce kullanılması konusunda taahhütname alınmıştır.

Ancak Bor Tuzları, Trona ve Asfaltit Madenleri ile Nükleer Enerji Hammaddelerinin işletilmesini, Linyit ve Demir Sahalarının Bazılarının İadesini Düzenleyen 2840 sayılı Kanunun Devlet eliyle işletilecek madenler başlıklı 2. maddesi "Bor tuzları, uranyum ve toryum madenlerinin

aranması ve işletilmesi Devlet eliyle yapılır. Bu madenler için 6309 sayılı Maden Kanunu gereğince gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine verilmiş olan ruhsatlar iptal edilmiştir." hükmünü amirdir.

Diğer taraftan Eti Holding A.Ş. Ana Statüsünün Teşükkülün Amaç ve Faaliyet Konuları başlık 4. maddesi 4. fıkrasında "13.08.1983 tarih ve 2840 sayılı Kanun gereğince Devlet eliyle aranacak ve işletilecek olan bor tuzları, uranyum, toryum madenlerini işletmek, işlettirmek gerektiğinde aramak" hususu belirtilmiş,

Yine bor tuzu sahalarını işletmek ve bor bileşikleri üretmek üzere kurulan Eti Bor Anonim Şirketi'nin, Şirketin Amaç ve Faaliyet Konuları başlıklı 4. maddesinde" 2840 sayılı kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bu çerçevede hukukları teşekkül uhdesinde bulunan sahalarda sermayesinin tamamı devlete ait olan teşekkül adına Bor cevherlerini aramak, işletmek, zenginleştirmek ve gerektiğinde bunlardan kimyasal işlemler vs. yollarla Bor bileşiklerini üretmek" görevi bu ortaklığa da verilmiştir.

Halbuki yukarıda değinildiği üzere 2840 sayılı yasa Bor tuzlarının aranması ve işletilmesinin Devlet eliyle yapılacağını kesin hükme bağlamıştır. Bu itibarla teşekkülün ana sözleşmesine koyduğu hükümle, hukuku kendi uhdesinde olsa dahi bu sahaları sermayesinin tamamı Devlete ait olmayan bir ortaklığa işlettirmesi mümkün görülmemektedir.

Nitekim 2840 sayılı yasanın bu amir hükmü uyarınca Etibank'ın YPK'ca onanan ve 09.11.1984 gün ve 18570 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ana Statüsünde Etibank'ın Amaç ve Faaliyet Konuları başlıklı 4. maddesinde bu husus "13.08.1983 tarih ve 2840 sayılı kanun gereğince Devlet eliyle aranacak ve işletilecek olan bor tuzları, trona uranyum ve toryum madenlerini işletmek, gerektiğinde aramak" biçiminde yasanın amir hükmüne göre düzenlenmiş ve bu maddede "işlettirmek" tabiri kullanılmamıştır.

Hiç kuşkusuz, sermayesinde kamunun % 50'den fazla pay sahibi bulunduğu bir şirket veya bir başka anlatımla Eti Bor A.Ş. gibi, bağlı ortaklık statüsündeki bir kuruluş için, Devlet kuruluşu denilemese bile, kamunun kontrolünde bir kuruluş demek olanağı vardır.

Ancak, sermayesinde yarıdan fazla pay sahibi olunması nedeniyle, kamunun kontrolünde olan bir şirketin faaliyetini, Devlet eliyle yapılıyor olarak kabul etmek

mümkün olamayacaktır. 2840 sayılı kanunda bor tuzlarının sermayesinde Devletin yarıdan fazla pay sahibi olduğu şirketlerce işletileceğine ilişkin bir hüküm yoktur. Kanun koyucu şayet böyle bir amaç taşımış olsa idi benzer birçok yasal düzenlemelerde görüldüğü üzere, bu hususu özellikle tasrih etmesi beklenirdi.

Kaldıki, 2840 sayılı kanunun 3. maddesinde yer alan, bor tuzlarının kamu kuruluşlarına devir işlemlerinin 2172 sayılı Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun çerçevesinde altı ay içinde tamamlanacağına ilişkin hüküm de, aynı kanunun 2. maddesinde yer alan "Devlet eliyle" deyiminin ne anlama geldiğini açıklamakta yardımcı olmaktadır.

Çünkü, bahse konu 2172 sayılı kanunun 1. maddesinde, işletme hakları geri alınacak madenlerin "sermayesinin tamamı Devlete ait ve çalışma konuları uygun olan İktisadi Devlet Teşekküllerinden hangisi eliyle aranacağı ve işletileceği" nin Bakanlar Kurulu Kararıyla belirleneceğine ilişkin ibareler bulunduğu gibi, aynı kanunun 3. ve 4. maddelerinde de Devletçe işletilecek madenlerin ilgili İktisadi Devlet Teşekkülünce devralınacağı açıkça belirtilmektedir.

Şu halde, 2840 sayılı Kanunun bor tuzlarıyla ilgili atıfta bulunduğu 2172 sayılı kanunda, Devletçe işletilecek madenlerden söz edilirken, ilgili İktisadi Devlet Teşekkülünce işletilecek madenler amaçlandığına göre, "Devlet eliyle" deyiminden de, ilgili İktisadi Devlet Teşekkülü'nün istihdaf edildiği sonucuna ulaşılır.

Bununla beraber, kanun koyucunun 2840 sayılı kanunundaki gerçek amacını saptayabilmek için, anılan kanunun gerekçelerini ve yasalaşma sürecindeki görüşmelerini de incelemekte yarar görülmüştür.

Bu amaçla 2840 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği 13.08.1983 tarihinde, yaşama organı işlev ve statüsünü haiz bulunan Danışma Meclisi ve Milli Güvenlik Konseyi'ne sunulan Hükümet tasarısı, gerekçesi ve ilgili komisyon kararları incelendiğinde;

- Hükümet tarafından sözkonusu yasaya ait tasarının gerekçesinde "...stratejik önemi haiz madenlerin tesbitiyle bir kısım madenlerin ve sahaların kamu kuruluşları, diğerlerinin ise özel sektör tarafından işletilmesinin" amaçlandığı, "Ülkemiz ekonomisi açısından bor, fosfat

madenlerinin tümü ve bir kısım demir sahalarının ilgili Devlet kuruluşları vasıtasıyla işletilmesinin uygun bulunduğu",

- Hükümet tarafından sunulan tasarı metninde ve Danışma Meclisi Geçici Komisyonu ile İktisadi İşler Komisyonu tarafından kabul edilen metinlerde, bor tuzlarının "ilgili Devlet kuruluşlarınca işletilmesi" öngörülürken, Danışma Meclisi tarafından kabul edilen metinde "ilgili kamu kuruluşları tarafından işletilmesi" ibaresinin yer aldığı; ancak Milli Güvenlik Konseyi İhtisas Komisyonu metninde "Devlet eliyle" deyimine yer verildiği ve bu deyimin Milli Güvenlik Konseyi'nce de benimsenerek yasa metni haline getirildiği,

- Tasarının Milli Güvenlik Konseyi'nde 10.06.1983 tarihinde yapılan görüşmeleri sırasında İhtisas Komisyonu Başkanı'nın yaptığı açıklamalarda, bor tuzlarının 2172 sayılı kanun paralelinde devredileceğini bildirildiği ve yasanın 2. maddesinin müzakeresi sırasında söz alan bir Konsey üyesinin beyanları arasında da "elimize ulaşan bir rapora göre piyasada Etibank vasıtasıyla pazarlama yapıldığına ve bundan sonra da böyle devam edeceğine göre" sözcüklerinin yer aldığı

saptanmış bulunmaktadır.

Bu bilgilerin ışığı altında, yasada şayet "Devlet eliyle" deyimi yerine, Danışma Meclisi'nce kabul edilen metindeki gibi, "ilgili kamu kuruluşu" deyimi yer almış olsa idi, bor tuzlarının mutlaka bir iktisadi devlet teşekkülü tarafından değil, bir iktisadi devlet teşekkülünün sermayesinde yarıdan fazla pay sahibi olduğu bir bağlı ortaklık tarafından da işletilebileceği söylenebilirdi.

Böyle olmadığına göre, yukarıdaki tüm gerekçeler gözönüne alınarak bor tuzlarının Eti Bor A.Ş. gibi, bir bağlı ortaklık tarafından işletilemeyeceği düşünülmektedir.

Teşekkülün Bakanlar Kurulu'nun 26.01.1998 tarih ve 98/10552 sayılı kararı ile statüsünün değiştirilerek Eti Holding A.Ş. şeklinde (7) adet bağlı ortaklık oluşturularak yeniden teşkilatlandırılması nedeniyle;

T. 2 →

- Holding şeklinde teşkilatlanmanın 233 sayılı KHK'de öngörülmemesi ve Holding A.Ş. olarak yapılanmanın, anılan Kararnamenin 3. maddesine aykırılık oluşturması hususu ile,

- Bor cevherlerini aramak, işletmek, zenginleştirmek ve bunlardan kimyasal işlemlerle bor bileşiklerini üretmek üzere kurulan Eti Bor A.Ş.'nin sermayesindeki özel şahıs hisseleri dolayısı ile Bor tuzu sahalarının hukuku teşekküle ait olmakla birlikte bu şirketçe işletilmesi hususunun 2840 sayılı yasa ve bu yasanın göndermede bulunduğu 2172 sayılı yasa açısından uygunluğunun belirlenebilmesi amacıyla,

ilgili Bakanlıkça, Başbakanlık aracılığı ile Danıştay'dan iştişari görüş istenmesi konusunda girişimlerde bulunulması temenni olunur.

7/529
EK: 3

T.C
BAŞBAKANLIK YÖK RAPORU

1998 YILI ETİBOR A.Ş 1 NO'LU TEMENNİ
(4 SAYFA)

kaybı ve harcamalar önemli oranlarda artmıştır. Adı geçen pazarlama şirketinin satışların artırılması konusunda hiç bir etkinliği olmamış, sadece Eti Holding A.Ş. adına noter vekaleti ile fatura düzenleyen ve karşılığında % 5 komisyon alan bir birim konumuna gelmiştir. Uygulamalar bu pazarlama şirketinin gereksiz bir kuruluş olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, Eti Bor A.Ş.'ne bağlı işletmelerce üretilen ürünlerin Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. tarafından pazarlanması uygulamasına son verilmesi ile satış yöntemlerinin deneyimlerden de yararlanmak suretiyle yeniden belirlenmesinde fayda ve zaruret görülmektedir.

Öneriler:

Eti Bor A.Ş.'nin 01.05.1998-31.12.1998 dönemindeki çalışmaları üzerinde Yüksek Denetleme Kurulu tarafından yapılan incelemeler sonunda tespit edilen öneriler aşağıdadır.

1 - Ülkenin bor tuzu madenlerinin 2840 sayılı yasa hükümleri uyarınca Devlet eliyle işletilmesinin gerektiği, Danıştay'ın 1999/66 esas ve 1999/93 sayılı kararıyla Eti Bor A.Ş.'nin sermayesindeki özel kişi hisseleri nedeniyle bor tuzu sahalarını işletmesinin söz konusu yasa hükümlerine aykırılık teşkil ettiğine karar verilmiş olduğu dikkate alınarak şirketin hukuki yapısının mevzuata uygun hale getirilmesini teminen gereken Bakanlar Kurulu kararının istihsali için ilgili merciler nezdinde girişimlerde bulunulması (Sahife: 3),

2 - Şirket ana sözleşmesinin, 233 sayılı KHK'ye aykırı düşen maddeleri ile, uygulamada değişik anlam ve yorumlara müsait olan maddelerinin düzeltilmesi amacıyla, ana sözleşmenin yeniden gözden geçirilerek gerekli değişikliklerin yapılması (Sahife: 5),

3 - Şirket denetçileri tarafından Türk Ticaret Kanununun 353'ncü maddesinde belirtilen esaslar dahilinde şirket işlerinin denetiminin yapılmasını sağlayacak önlemlerin alınması (Sahife: 9),

II. İDARİ BÜNYE

A - Mevzuat:

Etibank Genel Müdürlüğü yönetim kurulunun 15.01.1998 tarih ve 4599/36 sayılı kararıyla;

- Karlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda, milli ekonomi ile uyum içinde çalışarak sermaye birikimine yardımcı olmak ve daha fazla yatırım ve istihdam imkanı yaratmak,

- Daha özerk ve serbest piyasa ekonomisi kurallarına uygun olarak daha fazla yetki ve sorumlulukla techiz edilmek,

- Merkezi yönetim uygulamasından uzak, yerinden yönetim tarzını uygulamak,

- Pazar şartlarındaki değişimlere hızla uymak,

gibi gerekçelerden hareketle, Etibank Genel Müdürlüğü'nün Eti Holding A.Ş. unvanlı bir iktisadi Devlet Teşekkülüne dönüştürülmesi ve mevcut işletme ve müesseselerin anonim şirket şeklinde oluşturulacak altı bağlı ortaklık bünyesinde toplanması ve ayrıca Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. adı altında yeni bir şirketin kurulmasına karar verilmiştir.

T.1 → Teşekkül yönetim kurulunca alınan bu karara istinaden, 04.02.1998 tarih ve 23248 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 98/10552 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla; Devletin genel maden politikası içinde, ülkenin her türlü maden ve endüstriyel hammadde kaynaklarını (Petrol ve maden kömürü hariç) değerlendirmek ve ülke ekonomisine azami katkıyı sağlamak amacıyla, Etibank Genel Müdürlüğünün Eti Holding Anonim Şirketi unvanlı bir iktisadi Devlet Teşekkülüne dönüştürülmesi ve bu teşekküle bağlı Eti Bor A.Ş., Eti Alüminyum A.Ş., Eti Krom A.Ş., Eti Elektrometallurji A.Ş., Eti Gümüş A.Ş., Eti Bakır A.Ş., Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. adı altında 7 adet bağlı ortaklığın kurulmasına karar verilmiştir. Etibank'ın bu şekilde Holdinge dönüştürülmesi ve anonim şirket şeklinde 7 adet bağlı ortaklığın kurulması ile şirket ana sözleşmeleri Yüksek Planlama Kurulu'nun 16.03.1998 tarih ve 98/T-12 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

7/529

234

Bu yapılanma kapsamında kurulan Eti Bor Anonim Şirketinin, Bandırma Ticaret Siciline 7788 numara ile kayıt ve kuruluşun 26.03.1998 tarih, 4510 sayılı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasıyla tüzel kişiliği oluşmuştur. Bu oluşumla Emet Kolemanit işletmesi Müessesesi, Kırka Boraks işletmesi Müessesesi, Bigadiç Madenleri işletmesi Müessesesi, Bandırma Bor ve Asit Fabrikaları işletmesi Müessesesinin 01.05.1998 tarihi itibariyle müessese unvanları kaldırılarak işletmeye dönüştürülmüş ve Kestelek Bor Madenleri işletmesiyle birlikte Eti Bor A.Ş.'ne bağlanmıştır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 26.03.1998 tarihi itibariyle tescil ve ilanı yapılmak suretiyle tüzel kişiliği oluşan şirketin genel müdür ve yönetim kurulu başkanlığı ile diğer yönetim kurulu üyeliklerine 30.03.1998 tarihi itibariyle gerekli atamalar yapılmıştır. Ancak, 98/10552 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 3. maddesi bu şirkete bağlanacak müesseselerin 30.04.1998 tarihi itibariyle müessese olarak çıkaracakları bilanço değerleri üzerinden şirkete devredileceğini, yine ayni kararnamenin 5. maddesi ise bağlantı ve unvanları değiştirilen teşebbüs, işletme ve müesseselerin unvan değiştirilen teşebbüs, işletme ve müesseselerin unvan değişiklikleri VUK, KVK ve diğer kanunlar yönünden eski teşebbüs, işletme ve müesseselerin devamı addolunacağını hükme bağlamış olmasına rağmen, şirket 26.03.1998 tarihinde tüzel kişilik kazanmış, ancak şirkete bağlanan müesseselerin tüzel kişilikleri 01.05.1998 tarihinde sona ermiştir. Kararnameye göre birbirinin devamı olması gereken bu kuruluşlar 26.03.1998-01.05.1998 tarihleri arasında ayrı birer hükmü şahsiyet olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu bakımdan şirketin kuruluşu aşamasında yapılan bu uygulama yukarıda sözü edilen kararname hükümlerine uygun düşmemiştir.

Geçmiş yıl denetim raporlarında daha ayrıntılı bir şekilde açıklandığı üzere, 10.06.1983 tarih ve 2840 sayılı yasanın 2. maddesi, ülkenin bor tuzu madenlerinin Devlet eliyle işletileceğini öngördüğünden, Eti Bor A.Ş.'nin 4 ortağının gerçek kişi olması nedeniyle, bu madenleri işletip işletemeyeceği konusunun açıklığa kavuşturulması hususunda iştişari görüşlerinin bildirilmesi için konu Danıştay'a intikal ettirilmiş

Konu Danıştay'ca incelenmiş olup; Danıştay Birinci Dairesi'nin 26.05.1999 tarih 1999/66 esas ve 1999/93 sayılı

7/529

3205

kararı ile, Etibank Genel Müdürlügü'nün, Eti Holding Anonim Şirketi biçiminde yapılanmasının, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3. maddesine uygun bulunmadığına, Eti Bor A.Ş.'nin sermayesindeki özel kişi hisseleri nedeniyle bor tuzları sahalarını işletmesinin 2840 sayılı yasaya aykırılık teşkil edeceğine karar verilmiştir. Bu karara rağmen denetimin yapıldığı tarihe kadar (Temmuz-1999) Eti Holding A.Ş. yapılanmasında herhangi bir değişiklik olmamıştır.

Ülkenin bor tuzu madenlerinin 2840 sayılı yasa hükümleri uyarınca Devlet eliyle işletilmesinin gerektiği, Danıştay'ın 1999/66 esas ve 1999/93 sayılı kararıyla Eti Bor A.Ş.'nin sermayesindeki özel kişi hisseleri nedeniyle bor tuzu sahalarını işletmesinin söz konusu yasa hükümlerine aykırılık teşkil ettiğine karar verilmiş olduğu dikkate alınarak şirketin hukuki yapısının mevzuata uygun hale getirilmesini teminen gereken Bakanlar Kurulu kararının istihsali için ilgili merciler nezdinde girişimlerde bulunulması önerilir.

Yukarıda belirtildiği şekilde, T.Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulan şirketin ana sözleşmesinde, sermayesinin 11.500.000.000.000 TL olduğu, sermayenin beher değeri 1.000 TL'den 11.500.000.000 hisseden oluştuğu, bu hisselerin % 99,99'u oranında 11.499.996.000 adedinin Eti Holding A.Ş.'ne, % 0001 oranında 4.000 adedinin ise kurucu ortaklar olarak; Ziya Gözler'e (Eti Holding A.Ş. Genel Müdürü), Arif Şimşek'e (Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. Genel Müdürü) Adil Şuşoğlu'na (Eti Bor A.Ş. Genel Müdürü), Ergün Yiğit'e (Eti Holding A.Ş. Genel Müdür Yardımcısı) ait olduğu, bu ortakların her birinin şirketteki sermaye paylarının 1.000 hisseden 1.000.000 TL olduğu kayıtlı bulunmaktadır.

Şirketin ana sözleşmesinde, şirketin esas faaliyetinin, teşekkülün uhdesinde bulunan sahalarda bor cevherlerini aramak, işlemek, zenginleştirmek ve gerektiğinde bunlardan kimyasal işlemler vs. yollarla bor bileşiklerini üretmek olduğu belirtilmiş, diğer faaliyet konuları ise 16 madde altında toplanmıştır.

Yüksek Planlama Kurulunun 16.03.1998 tarih ve 98/T.12 sayılı kararıyla onaylanan şirket ana sözleşmesinin 19. maddesinde, şirketin genel müdürü ile genel müdür

7/529 -22-

EK - 4 236

T.C
BAŞBAKANLIK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI
Kamu İktisadi Teşebbüsleri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.1.HM.0.KİT-04-01-52330
Konu :

16.08.99* 59313

ETİ HOLDİNG A.Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi:4.8.1999 tarih, B.02.2.ETİ.0.61.00.00/1230 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınızda; ETİ Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü olan Kurum ünvanınızın "ETİ Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmesine, ETİ Bor A.Ş. ile, ETİ Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş.'nin bağlı ortaklık statülerinin kaldırılmasına ilişkin Müsteşarlığımız görüşü sorulmaktadır.

Bilindiği gibi, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu tarafından 1997 yılı faaliyetlerine dair düzenlenen raporda; Holding olarak yapılaşmanın 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aykırılık oluşturup-oluşturmadığı, Bor cevheri aramak, işletmek, zenginleştirmek ve Bor Bileşikleri üretmek üzere Genel Müdürlüğünüze bağlı olarak kurulan Eti Bor A.Ş. nin sermayesinde bulunan özel şahıs hisselerinin Bor Tuzları, Trona ve Asfaltit Madenleri ile Nükleer Enerji Hammaddeleri İşletilmesini Linyit ve Demir Sahalarının Bazılarının İadesini Düzenleyen 2840 Sayılı Kanuna aykırılık teşkil edip-etmediği hususlarının açıklığa kavuşturulması temenni edilmiştir.

İlgide kayıtlı yazınızın tetkikinden, sözkonusu temenniye binaen Danıştaydan istişari görüş istendiği, Danıştay Birinci Dairesinin; 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İktisadi Kuruluşların anonim şirket olarak yapılanmasına imkan tanımadığı, holding şirketlerinin anonim şirket dışında kurulmalarının mümkün bulunmadığı, bağlı ortaklık statüsünde olan ETİ Bor A.Ş.'de bulunan özel kişi hisselerinin 2840 sayılı Kanuna aykırılık oluşturduğu yönünde karar verdiği anlaşılmaktadır.

Bu çerçevede; Teşekkülünüz ünvanının talebiniz doğrultusunda "Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmesi ve bağlı ortaklık statüsünde olan ETİ Bor A.Ş. nin ortaklık statüsünün kaldırılması Müsteşarlığımızca uygun mütalaa edilmektedir.

Diğer taraftan, ETİ Bor A.Ş.'nin bağlı ortaklık statüsünün kaldırılması ile ETİ Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. kuruluş gayesini yitirecektir. Bu nedenle, anılan Kuruluşun bağlı ortaklık statüsünün kaldırılmasının da yerinde bir uygulama olacağı düşünülmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

MÜSTEŞAR a

Eşref AYAŞ
Genel Müdür V.

T.C.
DANIŞTAY
Birinci Daire
Esas No: 1999/66
Karar No: 1999/93

7/529 EK: 5 -23-
24
237

Etibank Genel Müdürlüğü'nün 26.1.1998 tarihli ve 98/10552 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Eti Holding Anonim Şirketi unvanı ile ve 7 adet bağlı ortaklığı bulunan bir iktisadi devlet teşekkülü şeklinde yeniden yapılandırılmasının 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesine aykırılık oluşturup oluşturmadığı hususu ile bor cevheri aramak, işletmek, zenginleştirmek ve bor bileşikleri üretmek üzere adı geçen teşebbüse bağlı olarak kurulan Eti Bor A.Ş'nin sermayesinde bulunan özel şahıs hisseleri nedeniyle, bor tuzu sahalarının bu Şirketçe işletilmesinin 2840 sayılı Bor Tuzları, Trona ve Asfaltit Madenleri ile Nükleer Enerji Hammaddelerinin İşletilmesini, Linyit ve Demir Sahalarının Bazılarının İadesini Düzenleyen Kanuna uygun olup olmadığı hususunda düşülen duraksamaların giderilmesine yönelik Başbakanlığın 10.4.1999 günlü ve B.02.0.KKG/174-228/1668 sayılı yazısına ekli Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 6.4.1999 günlü ve B.15.0.HKM.147-2247 sayılı yazısında aynen:

" İlgili kuruluşumuz Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğünden alınan 24.2.1999 tarih ve 137 sayılı yazıda aynen "Bilindiği üzere Bakanlar Kurulu'nun 26.1.1998 tarih ve 98/10552 sayılı kararı ile Teşekkülümüz'ün Statüsü 233 sayılı K.H.K'ye istinaden Eti Holding A.Ş. ünvanlı İktisadi Devlet Teşekkülü ve bu teşekküle bağlı 7 adet Bağlı Ortaklık olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Yeniden yapılandırılmadan önce ülkemizdeki bor madenlerini işletmek üzere Teşekküle bağlı 4 adet müessese müdürlüğü ve 1 adet işletme müdürlüğü statüsünde faaliyetlerini sürdüren kuruluşlar yeni yapılanma ile birlikte bağlı ortaklık statüsüne getirilen Eti Bor A.Ş.'ne bağlı 5 adet bor işletme müdürlüğü statüsünde yapılandırılarak faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedirler.

Ancak, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu tarafından tanzim edilen Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğünün 1997 yılı faaliyetlerine ilişkin denetleme Raporunda;

"Teşekkülün Bakanlar Kurulu'nun 26.1.1998 tarih ve 98/10552 sayılı kararı ile statüsünün değiştirilerek Eti Holding A.Ş. şeklinde (7) adet bağlı ortaklık oluşturularak yeniden teşkilatlandırılması nedeniyle;

- Holding şeklinde teşkilatlanmanın 233 sayılı K.H.K'de öngörülmemesi ve Holding A.Ş. olarak yapılanmanın anılan kararnamenin 3. maddesine aykırılık oluşturması hususu ile,

- Bor cevherlerini aramak, işletmek, zenginleştirmek ve bunlardan kimyasal işlemlerle bor bileşiklerini üretmek üzere kurulan Eti Bor A.Ş.'nin sermayesindeki özel şahıs hisseleri dolayısı ile bor tuzu sahalarının hukuku, teşekküle ait olmakla birlikte bu şirketçe işletilmesi hususunun, 2840 sayılı yasa ve bu yasanın göndermede bulunduğu, 2172 sayılı yasa açısından uygunluğunun belirlenmesi amacıyla,

İlgili Bakanlıkça Başbakanlık aracılığı ile Danıştay'dan istişari görüş istenmesi konusunda girişimlerde bulunulması;
temennisi yer almıştır.

2 No.lu temenninin rapor metni, 98/10552 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, Eti Holding A.Ş. Ana Statüsü, Eti Bor A.Ş. Ana Sözleşmesi yazımız ekinde sunulmuştur.

Raporda istenilen hususlar doğrultusunda Bakanlığımız aracılığı ile Danıştay'dan istişari görüş alınmasını tensiplerinize arz ederiz" denilmiştir.

233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin üçüncü bendindeki "Teşebbüslerden iktisadi devlet teşekkülü olanlar, bankacılık alanında, sermayelerinin en az % 91'nin Devlete ait olması şartıyla anonim şirket şeklinde de kurulabilir. Bu durumda Türk Ticaret Kanununun 277 nci maddesinde sözü edilen 5 kurucunun bulunması şartı aranmaz, genel kurulu ve denetçileri bulunmaz." kuralı yer almıştır. Bu kural karşısında Holding olarak yapılaşmanın 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin anılan hükmüne uygunluğu konusunda Bakanlığımızca da tereddüde düşülmüştür.

2840 sayılı Yasanın "Devlet eliyle işletilecek madenler" başlıklı 2 inci maddesindeki "Bor tuzları.....madenlerinin aranması ve işletilmesi Devlet eliyle yapılır...." hükmü karşısında Başbakanlık Yüksek Planlama Kurulu Raporundaki tereddütlere Bakanlığımızca da iştirak edilmektedir.

Eti Holding A.Ş. Ana Stütüsü, Eti Bor A.Ş. Ana Sözleşmesi, 98/10552 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 2 nolu temenninin rapor metni ekte sunulmuştur.

Eti Holding A.Ş.nin 1997 yılı faaliyetlerine ilişkin Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Raporundaki,

1- Holding şeklinde teşkilatlanmanın 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede öngörülmemesi ve Holding A.Ş. olarak yapılanmanın anılan Kararnamenin 3 üncü maddesine aykırılık oluşturup oluşturmadığı,

2- Bor cevherini aramak, işletmek, zenginleştirmek ve bunlardan kimyasal işlemlerle bor bileşiklerini üretmek üzere kurulan Eti Bor A.Ş.'nin sermayesindeki özel şahıs hisseleri nedeniyle bor tuzu sahalarının hukuku, teşekküle ait olmakla birlikte bu Şirketçe işletilmesinin, 2840 sayılı Yasa ve bu Yasanın göndermede bulunduğu 2172 sayılı Yasa açısından uygun olup olmadığı,

Konularındaki tereddütlerin giderilmesi için 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 42 inci maddesi uyarınca Danıştay'dan istişari görüş istenmesi hususunu tensiplerinize arz ederim." denilmektedir.

Dairemizce yapılan çağrı üzerine gelen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Hukuk Müşaviri Sevim Argun, Eti Holding A.Ş. Genel Müdür Yardımcısı ve Yönetim Kurulu Üyesi Ergin Yiğit, aynı Holdingin Bağlı Ortaklıklar ve iştirakler

Dairesi Başkanı Ahmet Hayati Öncüler, Holding 1 inci Hukuk Müşaviri Cemil Barkar, Başbakanlık Yüksek Denetleme kurulu Başdenetçisi Cemil Çetinkaya ve Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Genel Müdürlüğü, Maden ve Enerji Dairesi Başkanı Betül Tuncer'in açıklamaları dinlenip dosyadaki belge ve bilgiler incelenerek:

Gereği Görüşülüp Düşünüldü :

İstişari görüş istemi; Etibank Genel Müdürlüğü'nün Eti Holding A.Ş unvanı ile ve 7 adet bağlı ortağı bulunan bir iktisadi devlet teşekkülü şeklinde yeniden yapılandırılmasının 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesine aykırılık oluşturup oluşturmadığı hususu ile bor cevheri aramak, işletmek, zenginleştirmek ve bor bileşikleri üretmek üzere adı geçen teşebbüse bağlı olarak kurulan Eti Bor A.Ş'nin sermayesinde bulunan özel şahıs hisseleri nedeniyle bor tuzu sahalarının bu Şirketçe işletilmesinin 2840 sayılı Kanuna uygun olup olmadığı hususlarına ilişkindir.

233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinde, kamu iktisadi teşebbüsü (teşebbüs) deyiminin iktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşlarını ifade ettiği, bunlardan iktisadi devlet teşekküllerinin ya da kısaca "teşekkül"ün, sermayesinin tamamı devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan teşebbüs olduğu belirtilmektedir. Bu maddeye göre, iktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşlarının anonim şirket şeklinde kurulmaları söz konusu değildir.

Buna karşılık aynı maddede, bağlı ortaklık ve iştiraklerin, anonim şirket halinde kurulmaları öngörülmüştür.

Diğer yandan, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun anonim şirketler başlıklı dördüncü faslında yer alan 466 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında "gayesi esas itibariyle başka işletmelere iştirakten ibaret olan holding şirketler" şeklinde tanımlanan ve bu tanıma göre bir finans ve yönetim üst kuruluşu olan "holding şirketlerinin" anonim şirket statüsü dışında kurulmaları mümkün değildir.

233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin genel gerekçesinde ise 2929 sayılı Kanunun kamu iktisadi teşebbüslerinin bir finans ve yönetim üst kuruluşu (holding) anlayışını benimsediği, bu nedenle bu kuruluşlarda karar almanın zorlaştığı ve yeni personel kadrolarını gerektiren bir durumun ortaya çıktığı, bu nedenle kuruluşlarını henüz tamamlamamış olan üst kurumların (holding) kaldırılmasının uygun bulunduğu açıkça vurgulanmıştır.

Bu duruma göre,sermayesinin tamamı Devlete ait olan bir iktisadi devlet teşekkülünün anonim şirket halinde kurulması olanağı bulunmadığından, bunların holding şeklinde örgütlenmelerinden de söz edilemeyeceği açıktır.

Nitekim, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, iktisadi devlet teşekküllerinin, bankacılık alanında ve sermayelerinin en az yüzde doksan birinin Devlete ait olması koşuluyla, anonim şirket şeklinde kurulabilecekleri, bu durumda Türk Ticaret Kanununun 277 nci maddesinde belirtilen beş kurucu şartının aranmayacağı, genel kurulunun ve denetçilerinin bulunmayacağı hükme bağlanmıştır.

Anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin üçüncü maddesinin üçüncü fıkrasının gerekçesinde de, iktisadi devlet teşekkülü olan teşebbüslerin anonim şirket şeklinde kurulabilmelerine ilişkin istisnanın sadece bankacılık alanında faaliyet gösterecek teşebbüslere özgülendiği açıkca belirtilmektedir.

Ayrıca, bankacılık alanıyla sınırlı bu düzenleme, 3132 sayılı Bankalar Kanununun Türkiye'de kurulacak bankaların anonim ortaklık olmasını zorunlu kılan 5 inci maddesiyle de paralellik arzetmektedir.

Belirtilen hukuki duruma göre, Etibank Genel Müdürlüğünün Eti Holding anonim şirketi şeklinde yeniden yapılanması, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesiyle bağdaşmamaktadır.

İstemin, bor cevheri aramak, işletmek, zenginleştirmek ve bor bileşikleri üretmek üzere kurulan Eti Bor A.Ş'nin sermayesinde bulunan özel kişi hisseleri nedeniyle, bor tuzu sahalarını işletmesinin 2840 sayılı Kanuna uygun olup olmayacağı hususuyla ilgili kısmına gelince;

13.6.1983 tarihinde yürürlüğe giren 2840 sayılı Bor Tuzları, Trona ve Asfaltit Madenleri ile Nükleer Enerji Hammaddelerinin İşletilmesinin, Linyit ve Demir Sahalarının Bazılarının İadesini Düzenleyen Kanun'un 2 nci maddesinin birinci tümcesi "Bor tuzları, uranyum ve toryum madenlerinin aranması ve işletilmesi Devlet eliyle yapılır."hükmünü taşımakta, Kanunun genel gerekçesinde de "Ülkenin ekonomisi açısından bor.....madenlerinin.... ilgili Devlet kuruluşları vasıtasıyla işletilmesi uygun bulunmuştur." denilmektedir. Aynı Kanunun 3 üncü maddesinde, "Bor tuzları..... sahalarının ilgili kamu kuruluşuna devir işlemleri 2172 sayılı Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanunun devirle ilgili hükümleri çerçevesinde, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde tamamlanır." biçiminde düzenleme getirilmiştir.

2172 sayılı Kanunun 3 üncü ve 4 üncü maddelerinde de Devletçe işletilecek madenleri devralacak kamu kuruluşu konusunda açıklık getirilerek, bunların

"ilgili iktisadi devlet teşekkülü" olduğu hükme bağlanmıştır. Her ne kadar 2172 sayılı Kanun, 2840 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden altı ay sonra ve 2840 sayılı Kanunun 8 inci maddesi uyarınca yürürlükten kaldırılmış ise de, söz konusu altı aylık dönemin, Devletçe işletilecek madenlerin ilgili iktisadi devlet teşekkülüne devri için gerekli süreyi sağlamayı amaçladığı açıktır.

Öte yandan, söz konusu madenlerin ilgili iktisadi devlet teşekkülüne devrinin, bu kuruluşlarca işletilmesini de kapsayacağı kuşkusuz olduğuna göre, bu düzenleme biçimiyle Devletçe işletilecek madenlerin, ancak ilgili iktisadi devlet teşekküllerince işletileceği konusuna da açıklık getirilmektedir.

233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinde yapılan tanıma göre iktisadi devlet teşekkülleri, sermayelerinin tamamı Devlete ait kuruluşlar olduğuna göre, kanunun bor madeni sahalarının sermayesinin tamamı Devlete ait kuruluşlarca işletilmesini öngördüğünde kuşku bulunmamaktadır.

Esasen 2840 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde bor tuzları, uranyum ve toryum madenlerinin Devletçe işletileceği hükmü yer aldığına göre bu madenlerin, sermayesinde özel kişilerin de pay sahibi olduğu bir anonim şirket eliyle işletilmesinden söz edilmemek gerekir.

Bu durumda, anonim şirket şeklinde kurulan bir bağlı ortaklıkta çok küçük oranda dahi olsa, özel kişi hisselerinin bulunması, 2840 sayılı Kanuna uygun düşmemektedir.

Belirtilen nedenlerle, Etibank Genel Müdürlüğünün, Eti Holding Anonim Şirketi biçiminde yapılanmasının, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 ncü maddesine uygun bulunmadığı; Eti Bor A.Ş.'nin sermayesindeki özel kişi hisseleri nedeniyle bor tuz sahalarını işletmesinin 2840 sayılı yasaya aykırılık teşkil edeceği sonucuna ulaşılmakla dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 26.5.1999 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Harun Çetintemel	Yurdakul Güncer	Abdülkadir Genelioğlu	Yılmaz Çimen

Üye
A.Şahver Kobal

DE